

SLOVENSKI PISAC BIO JE GLAVNI GOS

BORIS PAHOR

Ja sam liberal razočaran u ono što danas zovu liberalizmom

PIŠE LUKA BENČIĆ

Ono što danas imamo je diktatura kapitala. Fašizam je svoj centar imao u Rimu, nacizam u Berlinu, diktatura komunizma u Moskvi. Diktatura kapitala nema svoje središte, ona je raspoređena po cijelom svijetu. Danas imamo društvo koje nema poštovanja ni prema čemu, a današnja sloboda je protiv humanosti". Tim je riječima 99-godišnji slovenski pisac Boris Pahor, kandidat Slovenske akademije znanosti i umjetnosti za Nobelovu nagradu, opisao trenutak u kojem živimo, uz dosta znakovitu poruku Europskoj Uniji: "Europa je puno više od puke trgovine i zajedničkog eura".

Pahorovo gostovanje na Sajmu knjiga u Puli bilo je

Disident u vrijeme fašizma, ali i komunizma, Pahor je i danas kritičan

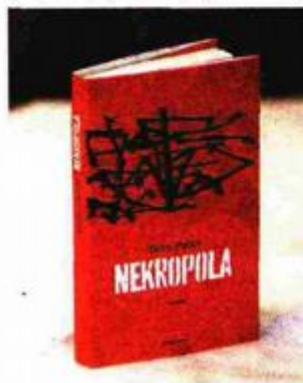
centralni događaj te manifestacije, a povod je hrvatsko izdanje njegova romana "Nekropola" koji kritika smatra jednim od najboljih i najvažnijih romana o užasu holokausta i logora smrti, uz romane Imre Kertésza i Prima Levija.

Slovenska manjina

Pahor spada među ljude koji su preživjeli tu najgoru epizodu svjetske povijesti, a hrvatski je prijevod dočekao punih 45 godina nakon što je "Nekropola" izvorno objavljena.

Na "Doručku s autorom", uz moderatora Voju Šiljka, vitalni je Pahor pretresao svoje bogato životno iskustvo, a nje-

gova bi osobna povijest ujedno mogla biti obrazac sudbine slovenske manjine u Italiji, što je tema o kojoj se čak i u postkomunističkoj Sloveniji

Tek nakon 45 godina prevedena je Pahorova najpoznatija knjiga

malo zna. Disident i u vrijeme fašizma i komunizma, piscu je službeno priznanje države iz koje je potekao stiglo tek nakon osamostaljenja.

Rođen je 1913. godine u Trstu. Njegovi roditelji tamo su se doselili s Krasa, tršćanskog zaleđa koje je danas dio Slovenije. - Čudno zvuči, ali tada je sve to bila Slovenija. Prije Prvog svjetskog rata u Trstu je živjelo 220.000 ljudi, a stanovništvo je bilo miješano. Austro-Ugarska je bila vrlo dominantna monarhija, ali jezik i kultura svakog naroda imali su pravo na život. Službeni jezici bili su i njemački, i slovenski, i talijanski. Pet godina nakon dolaska fašista na

T FESTIVALA U PULI

SREĆKO NIKELIĆ / ORDOPIX

se partizanima, da bi godinu dana poslije završio u njemačkom zarobljeništvu. Prošao je koncentracijske logore Natzweiler-Struthof, Harzunge, Dachau i Bergen-Belsen. Nakon oslobođenja, godinu i pol proveo je na oporavku u sanatoriju u Francuskoj, a rodni Trst dočeka ga je kao grad pod savezničkom upravom.

Iako je, kako kaže, Trst nakon rata bio pun ljevičarskih intelektualaca, a i sam Pahor je bio socijaldemokrat, prijateljstvo i angažman oko glasovitog slovenskog pisca, filozofa i kršćanskog socijalista Edvarda Kocbeka stajao ga je disidentskog statusa u Jugoslaviji. Ključan moment bio je veliki intervju s Kocbekom objavljen 1975. u časopisu Zaljev koji je Pahor izdavao u Trstu. U tom je razgovoru Kocbek javno progovorio o ubojstvima 12.000 slovenskih domobrana nakon oslobođenja Jugoslavije. Kocbek je nakon toga bio doživotno ušutkan u svojoj Sloveniji, dok je Pahoru zabranjen ulazak u Jugoslaviju.

vlast, 1927., 50.000 Slovenaca i Hrvata dekretom preko noći postaju Talijani - ispričao je slovenski pisac i dodao: - To je bila duhovna smrt. Osobno sam, kao mlad čovjek, nazočio ukidanju vlastitog identiteta.

Roditelji su ga poslali u sjemenište u Kopar, no s diplomom te škole nije mogao upisati fakultet u Italiji, a shvatio je da svećenički poziv nije za njega.

Slučaj Kocbek

Tako je završio u talijanskoj vojsci koju je uoči Drugog svjetskog rata služio u Libiji. Srednjoškolsku maturu zaradio je kao vojnik u talijanskoj srednjoj školi u Bengaziju, da bi nakon toga uspio upisati studij talijanske književnosti u Padovi. Nakon kapitulacije Italije, 1943., pridružio

Pahorovi dugi monolozi puni digresija otkrivaju jedinstvenu osobnost čovjeka koji se već u formativnim godinama jasno ideološki odredio i slijedio svoj put. Identitet, sloboda, demokracija i jezik, odnosno svijest o kulturi, ideali su koje i danas zagovara.

- Nacionalna svijest jako je bitna, ali treba je razlikovati od nacionalizma. Nacionalna svijest je pozitivna, a globalizacija je danas poništava. Ja sam liberal, ali današnji liberalizam nema ništa s liberalizmom francuskog tipa. Liberalizam danas podrazumijeva da svatko radi ono što hoće, da imaš pravo grabiti novac, a sloboda je iluzija. Takvo društvo mora se promijeniti, a samo od sebe sigurno neće dok ga ne prisilimo - zaključio je Boris Pahor. ●